

De toekomst van de amateurkunsten

Amateurkunsten vormen een onmisbare kracht in de samenleving. Zo'n 9 miljoen* mensen in Nederland beoefenen een vorm van amateurkunst, waarmee deze sector een grote bron van ontmoeting, verbinding en ontwikkeling vormt in de levens van velen.

Maar hoe zorgen we ervoor dat de amateurkunsten toekomst hebben? Dat professionals eerlijk worden betaald en locaties beschikbaar blijven voor gezelschappen? Welke rol spelen de verschillende overheden en ondersteuners hierin?

Over dit soort grote vragen gingen 165 landelijke, provinciale en lokale amateurkunstondersteuners en beleidsmakers met elkaar in gesprek tijdens de Landelijke Dag Amateurkunstondersteuning die op 6 oktober 2023 plaatsvond in Akoesticum in Ede.

Het thema van de dag was het Nationaal Akkoord Amateurkunst (werktitel), waarmee vanaf 2025 structurele ondersteuning aan de amateurkunstsector wordt geboden. In deelsessies gingen deelnemers met elkaar in gesprek over verschillende kwesties die voor het akkoord van belang zijn. Per sessie zijn de belangrijkste uitkomsten compact gebundeld in dit document, dat kan dienen als een basis voor verdere gesprekken en ontwikkeling.

‘Als we met elkaar iets heel belangrijk vinden, dan hoort daar gewoon geld bij.’

- Mijntje Pluimers-Foeken,
Wethouder gemeente Barneveld

PANELGESPREK: Samen zorg dragen voor een gezonde amateurkunstensector

Christianne Matijssen, Directeur Erfgoed OCW en plv DG Cultuur en Media, Mijntje Pluimers-Foeken, Wethouder gemeente Barneveld, Fatih Polatli, Wethouder Gorinchem en Marieke Vegt, directeur stichting Kunst en Cultuur (K&C) en voorzitter Raad van Twaalf waren aanwezig voor het panelgesprek.

Alle sprekers benadrukten de waarde die kunst en cultuur heeft voor het welzijn van mensen, voor gezondheid en sociale cohesie. Deze waardevolle aspecten worden vaak onvoldoende gezien, waardoor bezuinigingen vaak juist bij de portefeuille cultuur vallen omdat wetgeving ontbreekt. Het erkennen van de bredere maatschappelijke waarde van de amateurkunsten is een belangrijke stap die we moeten zetten. Daarin heeft de sector zelf ook nog stappen te nemen, bijvoorbeeld op het gebied van eerlijke betaling van de professionals die de amateurkunsten mede mogelijk maken.

Deelsessies: Perspectief op acties

De amateurkunsten in de toekomst versterken en verduurzamen: hoe doe je dat? Wat kunnen we zelf oppakken, waar hebben we elkaar voor nodig en wat kunnen we afspreken in een nationaal akkoord? Enkele suggesties van de deelnemers aan de deelsessies voor verdere opvolging:

1. Hoe ziet de amateurkunstgroep van de toekomst eruit?

Amateurkunstgroepen kunnen niet bestaan zonder samenwerking. Hierbij is meer ruimte nodig voor informele groepen, die bottom-up kunnen werken. Door samen te werken met (externe) professionals, met een focus op een goede procesbegeleiding, kan er vernieuwing plaatsvinden en wordt er in gezamenlijkheid expertise opgebouwd. Een voorbeeld is het buddy-systeem. Daarom is het belangrijk om zelf zichtbaar te zijn, het eigen netwerk te delen en elkaar vanuit vertrouwen tegemoet te treden. Idealiter neemt de gemeente een visie op voor amateurkunsten in de cultuurnota, inclusief budget, en regelt de gemeente de ondersteuning daarvan.

2. Hoe nemen we samen de verantwoordelijkheid voor diversiteit en inclusie?

De code Diversiteit & Inclusie kan ook voor amateurkunst worden ingezet om ideeën op het gebied van diversiteit en inclusie te verzamelen. Amateurkunstgroepen hebben behoefte aan praktische hands-on ondersteuning om aan de slag te gaan met hun doelen op dit gebied. De focus moet daarbij liggen op het proces en hun intrinsieke motivatie, en niet op het 'afvinken' van beleidsdoelen.

3. Hoe komen artistiek begeleiders tot aanbod met kwaliteit?

Door zelf het initiatief te nemen, kunnen artistiek begeleiders verbinding realiseren. Professionalisering kan worden bewerkstelligd door artistiek begeleiders breed en laagdrempelig aanbod te bieden op een leerplein. Toegankelijke financiering, zoals bijvoorbeeld een startsubsidie, maakt meer mogelijk en helpt bij de ontwikkeling van plannen. In een nationaal akkoord moet ruimte zijn voor het stimuleren en financieren van culturele centra en broedplaatsen en moet zorg worden gedragen voor Fair Pay.

4. Hoe combineren we de ondersteuning van amateurkunst en erfgoed?

De financieringsmogelijkheden, ook voor natuurlijke personen, moeten inzichtelijk worden gemaakt. Erfgoed en amateurkunsten kunnen we integraal benaderen, met de focus op gedeelde uitdagingen. Dit geldt vooral voor ondersteuningsorganisaties. In een nationaal akkoord is een helder doel nodig: een gezonde, vitale, toegankelijke samenleving o.a. door cultuurbeoefening. Fondsen en activiteiten moeten toegankelijk zijn en het beleid moet passen bij de behoeften van inwoners. Ook is er behoefte aan een duidelijke structuur voor alle gemeenten zodat er gelijke kansen zijn.

‘Ik snap de zorgen dat bij gemeentes vaak middelen worden weggehaald bij cultuur om wettelijke taken te financieren. Daarom ben ik een voorstander van het beschermen van die middelen, bijvoorbeeld via een zorgplicht voor cultuur.’

- Christianne Mattijssen,
Directeur Erfgoed OCW en
plv DG Cultuur en Media

‘Het belang, de waarde van cultuur moet echt gezien worden. Zodat we er niet elke keer voor moeten vechten.’

- Fatih Polatli, Wethouder Gorinchem

5. Hoe gaan we aan de slag met amateurkunst binnen de brede SPUK?

De brede SPUK versterkt de verbinding met de sociale basis. Als op provinciaal niveau trends in kaart worden gebracht, kunnen we besluiten wat we willen verduurzamen en verankeren. In een nationaal akkoord is het belangrijk om scherp te hebben hoe impact - ook van de brede SPUK - gemeten moet worden, daarin heeft iedereen een verantwoordelijkheid. Het akkoord kan alleen een succes worden met een gezonde infrastructuur binnen de hele keten (dus ook met zorg voor professionals).

6. Hoe ziet de ondersteuningsstructuur van de toekomst eruit?

Om toekomstbestendig te zijn, moet je zorgen dat je een spin in het web bent en echt aansluit bij de vraag. Het is daarom goed elkaar op te zoeken en duidelijke afspraken te maken en om de rolverdeling tussen Rijk, gemeenten en de provincies te verhelderen. Gemeenten en culturele partijen kunnen bijvoorbeeld samen afspraken maken over vastgoed. In een nationaal akkoord moet continuïteit geborgd zijn, door voldoende professionals, verankering van afspraken en een duurzame blik op financiële ondersteuning. Belangrijk hierbij is het landelijk ondersteunen van disciplines in alle vormen.

7. Hoe maken we financiering voor amateurkunstgroepen toegankelijker?

Laten we het wiel niet allemaal opnieuw uitvinden. Gemeenten en fondsen kunnen van elkaar leren als we ervoor kiezen transparant te zijn en elkaar te vertrouwen. Toegankelijkheid van de amateurkunsten vereist ook toegankelijkheid van subsidies. In een nationaal akkoord zou plek moeten zijn voor een gratis toegankelijke nationale financieringswijzer voor amateurkunsten.

8. Welke regionale factoren hebben invloed op amateurkunstbeoefening?

Richt je als beleidsmaker of ondersteuner niet alleen op het onderwijs, want het sociale milieu waarin iemand opgroeit is in veel gevallen bepalender voor amateurkunstbeoefening. Gemeenten die op elkaar lijken kunnen elkaar opzoeken en veel van elkaar leren, want er zijn een aantal grote verschillen in amateurkunstbeoefening tussen meer en minder stedelijke regio's. Een nationaal akkoord dient nadrukkelijk aandacht te hebben voor de toegankelijkheid van amateurkunsten. Hierbij speelt ook sociale veiligheid een rol, want net zoals in de gehele samenleving komt ongewenst gedrag ook in deze sector vaak voor (zoals blijkt uit de Monitor Amateurkunst 2023).

'De sector verdient een goede ondersteuningsstructuur en goede afstemming tussen overheden.'

- Fatih Polatli, Wethouder Gorinchem

'Een nationaal akkoord is nodig, waarmee we de handen ineen slaan en structureel meer middelen hebben voor de sector.'

- Marieke Vegt, Directeur stichting Kunst en Cultuur (K&C) voorzitter Raad van Twaalf

9. Hoe bundelen we onze krachten met Rabo ClubSupport?

Samenwerking tussen verschillende aanbieders van amateurkunstondersteuning kan versterkend werken. Zoals in Limburg, waar hulpvragen binnenkomen bij verschillende aanbieders, maar onderling wordt afgestemd wie bij welke hulpvraag de meest passende hulp kan bieden. In de afstemming tussen lokale/provinciale ondersteuners en Rabo ClubSupport liggen veel kansen; een identieke werkwijze is daarvoor niet per se nodig. Om nog meer voor elkaar te krijgen is het goed om samen om tafel te gaan met lokale/provinciale ondersteuners en Rabo ClubSupport. In een nationaal akkoord moeten de kansen voor elke provincie gelijk zijn.

'Kunst is geen ornament maar een vertaling van wat het moment van ons vraagt.'

- Slotwoord Amara van der Elst, Ambassadeur Rabo ClubSupport

COLOFON

Dit document bevat de oogst van de Landelijke Dag Amateurkunstondersteuning die op 6 oktober 2023 plaatsvond in Akoesticum in Ede en bestaat uit een verzameling perspectieven en suggesties die tijdens de bijeenkomst werden uitgewisseld door aanwezigen. Andere perspectieven zijn niet uitgesloten. Iedereen is van harte uitgenodigd om aan de slag te gaan met de geformuleerde acties!

Deze bijeenkomst werd georganiseerd door het [Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst](#) in samenwerking met Kunstloc Brabant, KNMO en Cultuurfonds Almere. De opening werd verzorgd door Productiegroep Trots 54, de BuurtBand verzorgde een

interactief muzikaal intermezzo en de reflectie lag in handen van spoken word-artiest en ambassadeur van Rabo ClubSupport Amara van der Elst. De werkvormen en de ontwikkeling van deze tekst werden verzorgd door [Creative consultancy Cornelis Serveert](#).

LKCA wil ervoor zorgen dat iedereen goede cultuureducatie krijgt (op school én in de vrije tijd) en dat iedereen kan meedoen aan culturele activiteiten. LKCA probeert publicaties zo toegankelijk mogelijk aan te bieden. Neem bij ontoegankelijke informatie contact met ons op via info@lkca.nl. Voor meer vragen over de Landelijke Dag Amateurkunst 2023 kun je contact opnemen met Nicole Stellingwerf op nicolestellingwerf@lkca.nl.